

DALARNAS BIBLIOTEKSFÖRBUND

1920 - 1970

av

Tora Olsson

Många äro de milstolpar som de svenska folkbiblioteken ha passerat utmed sin utvecklingsväg alltifrån den första början i Lekeryds församling i Växjö stift vid skiftet mellan 1700- och 1800-talen fram till våra dagar. En sådan milstolpe kan fixeras till året 1920, även om den inte hör till de mest markanta. Det året anvisade nämligen riksdagen på skolöverstyrelsens förslag för första gången ett belopp på 12.000 kr till kurser för föreståndare vid folk-, skol- och studiecirkelbibliotek.

Denna tillgång utlöste från skolöverstyrelsens sida en betydande aktivitet. Under tiden framöver anordnades sålunda årligen regelbundet fyra lärokurser, vardera omfattande en vecka. Ibland voro de förlagda till en stad med ett välordnat stadsbibliotek, men än oftare blev en folkhögskola värd för kursen ifråga. Det lokala intresset för kurserna var stort, likaså kursledarnas entusiasm inför uppgiften att på detta sätt ge 1920-talets fritidsbibliotekarier en visserligen knapphändig men eftertraktad utbildning.

Kännetecknande för de första årens kurser av detta slag var, att de blev incitament till bildande av s.k. länsbiblioteksförbund. Kopparbergs län erhöll redan år 1920 en dylik kurs. Den hölls på Fornby folkhögskola under tiden 9-15 augusti och besöktes av ett 30-tal föreståndare för lika många folk- och studiecirkelbibliotek från By i söder till Älvdalen i norr. Kursledare var andre bibliotekskonsulent fil. dr Knut Tynell. Landstinget hade anvisat 500 kr för "lokala kostnader" samt utsett tre personer, E. Nordenstam, Janne Romson och Emil Johansson - alla välkända för en äldre generations folkbildare - att fungera som lokalstyrelse.

I den redogörelse för kursen, som denna styrelse någon månad senare ingav till skolöverstyrelsen återfinns följande passus: "Under kursen beslöts bilda ett länsbiblioteksförbund för Kopparbergs län, för vilket förbund interimsstyrelse valdes". En notis av ungefär samma lydelse ingick också i dalatidningarna i mitten av augusti. Samtidigt meddelar man där att den sista kursdagen varit ordnad som en allmän bildningsdag. Beskrivningen härav avslutas - både i Dala-Demokraten och Falu-Kuriren - med följande tirad: "Därefter skildes deltagarna, medvetna om att ha i det natursköna Fornby fått uppleva några härliga, på samma gång nyttiga och nöjsamma dagar, men även om det nya och större ansvar, som vilar på dem inför böckernas och bildningsarbetets värld."

Samma år som biblioteksförbundet för Kopparbergs län tillkom, bildades ytterligare tre förbund: i Kalmar, Värmlands och Västmanlands län. Även dessa uppstodo i regel på enahanda sätt, dvs i samband med en bibliotekarietkurs av ovan antytt slag. På samma sätt tillkom följande år förbund också i Gotlands, Kronobergs och Malmöhus län. Sedan blev det ett uppehåll. Först år 1927 tillkom ännu ett förbund, det sista under 20-talet, Västra Sveriges biblioteksörening.

Vilket var syftet med dessa länsförbund? Det synes som om dåvarande andre bibliotekskonsulent Knut Tynell varit den som ivrat mest för förbundens tillkomst. Då han i stor utsträckning var den, som även ledde de omtalade bibliotekariekurserna, hade han osökta tillfällen att bringa saken på tal. I Biblioteksbladet för år 1920 utvecklade han sin syn på biblioteksförbundens uppgift. Han framhöll, att den nybildade Sveriges allmänna biblioteksforening (SAB) i sin egenskap av riksförening ej kunde åstadkomma så mycket som önskvärt vore på det lokala planet. Däremot kunde, menade han, de regionala biblioteksförbunden göra åtskilligt för bibliotekens framväxt. Han rekommenderade dem att arbeta efter två linjer. Dels skulle de agitera för inrättande av nya bibliotek, dels verka för höjda kommunala anslag till de redan existerande. Dessa mål skulle nås genom möten, kurser, föredrag, cirkulärskrivelser och tidningsartiklar. Synpunkterna underströks ytterligare av det förslag till stadgar för dylika biblioteksförbund, vilket likaledes ingår i Biblioteksbladet för år 1920.

Hur fungerade då dessa åtta under 1920-talet tillkomna biblioteksförbund? Det kan konstateras att två av dem verkligen på allvar gick in för sin uppgift att under några år bedriva upplysnings- och propagandaverksamhet inom sina områden. De två förbunden var Kalmar läns biblioteksförbund och Västra Sveriges biblioteksforening. Det förra verkade fram till år 1927, den senare under en tioårsperiod därefter. De övriga förbunden däremot avsomnade efter kort tid. För hälften av dem tycks detta ha skett nära nog direkt efter starten. Den andra hälften gjorde svaga ansatser till verksamhet, tillsatte t.ex. en (interim)styrelse och tryckte t.o.m. stadgar.

Till sistnämnda kategori hörde Kopparbergs läns biblioteksförbund. Den i Fornby utsedda interimstyrelsen skred till verket med en viss energi. Den utarbetade stadgar, som i allt väsentligt överensstämde med det stadgeförslag, som ovan nämnts och som säkerligen haft dr Tynell till upphovsman; den sammanträdde i Rättvik redan den 20 september 1920 och utlyste ett konstituerande sammanträde till den 22 maj 1921 i Falu läroverk. Härvid antogs stadgeförslaget samt valdes styrelse enligt följande: folkskollärarinnan Elin Lundevall, Falun, folkskollärare Emil Johansson, Korsnäs (sedermera Grängesberg), rektor Justus Lindh, Malung, kandidat Harald Nordström, Borlänge, och rektor Janne Romson, Mora. Suppleanter blevo Anders Olsson, Falun, O. Wilh. Olsson, Svärdsjö, och folkskollärarinnan Astrid Jansson-Tengman, Sundborn.

Vissa förslag framställdes, bl.a. frågan om möjlighet att för biblioteket utverka rabatt på tidskriftabonnemangen, en fråga som mycket debatterades under 1920- och 30-talen. Vidare väckte rektor Lindh frågan "om upprättande av ett (eller flera) för landskapets bibliotek gemensamt central bibliotek med hembygds litteratur". Efter diskussion "beslutades att lämna styrelsen i uppdrag att eventuellt i samråd med Hembygdsförbundet vidtaga åtgärder härför". Därmed upphörde biblioteksförbundets aktivitet för en period av tio år. Visserligen figurerar det en gång år 1924 i skolöverstyrelsens korrespondens, då kandidat Nordström, anställd vid Bergslagens praktiska ungdomsskolor i Borlänge, konstaterar: "Ja, upplös är det inte. Men mycket mer kan jag inte säga därom."

År 1930 väcktes det till liv men nu under namnet Dalarnas biblioteksförbund. Vad var anledningen till den långa törnrosasömnen, och vad var det, som förorsakade uppvaknandet? Ja, frågorna besvaras faktiskt i den appell, som den år 1921 tillsatta styrelsen i april 1930 riktade till

"Folkbibliotek och föreningsbibliotek i Dalarna". I appellen inbjudas dessa att skicka sina representanter till ett sammanträde den 25 maj i samband med det folkbildningsmöte, som då skulle gå av stapeln i Falun. I denna kallelse anges, att förbundet hittills ej kunnat bedriva någon verksamhet, eftersom riktlinjer för det folkliga biblioteksarbetet saknats, och lösningen av biblioteksfrågorna uppskjutits från år till år. Nu hade dock 1930 års biblioteksförfattning kommit, varigenom "nya och säkrare vägar för bibliotekens arbete öppnats", samtidigt med att biblioteken ställdes inför stora och krävande uppgifter.

Det är symptomatiskt, att Dalarnas biblioteksförbund väcktes till nytt liv just 1930 - den nya biblioteksförfattningens år - och att det skedde i samband med ett hela länet omspännande folkbildningsmöte. Detta år kunde man nämligen konstatera en över hela landet gripande tendens till fördjupning av och samverkan inom det ideella arbetet. Bildningsdagar blevo vanliga, och kultur nämnder och bildningsförbund tillkommo på löpande band.

Resultatet av sammanträdet den 25 maj blev också positivt. Det var väl förberett. Kandidat Nordström hade utarbetat riktlinjer för diskussionen. Häri säger han, att motiven för att få fram Dalarnas Biblioteksförbund till verklig aktivitet framstår bäst om några av dess blivande arbetsuppgifter anges. Dessa hade samlats i sju huvudpunkter:

1. Upplysningsarbete beträffande bibliotekens ändamål. Mot uppfattningen om biblioteken endast som medel till nöjesläsning måste föras fram synpunkten på biblioteken som arbetsredskap för varje medborgare i hans gärning inom arbets- och samhällsliv liksom i hans personliga bildningssträvan.
2. Åtgärder för utveckling av befintliga bibliotek samt strävanden för upprättande av nya bibliotek. (Elva av länets kommuner saknade kommunala folkbibliotek.)
3. Anordnande av sammankomster mellan biblioteksarbetare för föredrag och diskussioner i biblioteksfrågor.
4. Vägledning för utvecklingen av bibliotekens bokbestånd i form av boklistor i anslutning till ovan nämnda föredrag men även i form av andra bibliografier, speciellt rörande sådan litteratur som äger särskilt intresse för Dalarna.
5. Vägledning för bibliotekens tekniska skötsel i första hand genom anordnande av kortare kurser i biblioteksteknik och bokkunskap.
6. Åtgärder för samarbete mellan bibliotek och föreläsningsföreningar.
7. Främjandet av skolbiblioteksverksamheten.

Diskussionen på sammanträdet var livlig, och den berikades av att dr Tynell var närvarande. Han stod alltså nu för andra gången fadder åt Dalarnas biblioteksförbund! Också skolbiblioteksproblemen ventilerades. Smärre ändringar vidtogos i de år 1921 antagna stadgarna. Härvid fastställdes årsavgiften till 6 kr, varav 4 kr avgick till SAB - biblioteksförbundet var ju kollektivt anslutet - med rätt för varje medlem att erhålla Biblioteksbladet. Återstod alltså 2 kr per medlem för den lokala verksamheten!

Slutligen valdes förjande sju styrelseledamöter: lektor Alf Hildinger, Falun, ordf., folkskollärare Per Johannes, Häradsbygden, v.ordf., kandidat Harald Nordström, Borlänge, sekr., bibliotekarie Herbert Jonsson, Borlänge, v.sekr., läroverksadjunkt Harald Åhlin, Falun, kassör samt folkskollärarinnan Elin Lundevall, Falun. Suppleanter blevo bibliotekarie C.A.R. Lundqvist, Ludvika, rektor Gunnar Furuland, Malung, och bibliotekarie Greta Åhlin, Falun.

Den nya styrelsens första åtgärd var att till praktiskt taget alla bibliotek i Dalarna skicka ut en inbjudan till medlemskap i förbundet. Nästa åtgärd blev att anordna ett första allmänt möte för förbundets medlemmar. Det förlades till Domnarvet den 14-15 oktober 1930 och refererades relativt utförligt i ortspressen. Av referatet framgår det, att man ingående diskuterat utgivandet dels av en förteckning över för skolbibliotek lämplig litteratur (en sådan gällande för åren 1925-29 utarbetades också av Elin Lundevall), dels av en bibliografi över Dalarnas historiska och topografiska litteratur samt en lista över böcker, där motiv från Dalarna behandlades skönlitterärt. Vidare "betonades värdet för studiecirkelarbetet av ett centralbibliotek för länet". Därmed hade tanken på ett länsbibliotek för första gången framförts.

Det är värt att framhållas, att den styrelse som fått sig ålagt att leda biblioteksförbundet ingalunda hade någon lätt uppgift under de första åren, innan det ännu konsoliderats. Ledamöterna voro dock situationen vuxna, ty samtidigt som de voro bibliotekssaken varmt hängivna och ägnade den sitt oegennyttiga arbete och intresse, bortsågo de inte från de problem av främst ekonomisk art, vars lösande var en förutsättning för att uppgiften skulle lyckas. Antalet medlemmar var 55 vid ingången av år 1931. Det betydde en årsbudget på något över 100 kronor! Man var realistisk nog att inse, att någon effektiv verksamhet ej var möjlig med de resurserna. Redan samma år beslöt man därför att ingå till landstinget med begäran om bidrag.

Carl Hedenstrand, den självlärde mångsidigt bildningsintresserade kommunalpolitikern och ordföranden i landstingets undervisningsutskott - sedermera landstingets representant i biblioteksförbundets styrelse - åtog sig att motionera härom. Anslagsäskandet motiverades bl.a. med att biblioteksförbundets nyorganisation och planerade verksamhet var ett "förarbete för centralbiblioteket". Alltså redan år 1931 var man inställd på att få fram ett länsbibliotek, och denna fråga återkommer man till år efter år. I 1935 års ansökan om landstingsbidrag heter det t.ex.: "biblioteksförbundets verksamhet har ej minst genom det intresse den tillvunnit sig på högre ort ökat möjligheterna för en snar lösning av länets centralbiblioteksfråga".

Resultatet av Hedenstrands motion blev, att förbundet för år 1932 tilldelades ett anslag på 250 kr. Idag - 40 år senare - kan det tyckas blygsamt, men ändå var det en god hjälp, och det torde inte vara någon överdrift att säga, att förbundets hela framtid berodde härpå. Jämförelsematerial finns. Vi har sett hur de under 1920-talet uppkomna biblioteksförbunden somnade av ett efter ett i stort sett på grund av bristande medel. Blott Västra Sveriges biblioteksörening levde vidare några år in på 1930-talet.

Utom Dalarnas biblioteksförbund, som väcktes till nytt liv på 30-talet, uppstod vid denna tid ytterligare tre förbund: Uplands biblioteksörening, Jönköpings läns biblioteksförbund och Ångermanlands biblioteksförbund. Alla tre blevo kortlivade, men det som höll sig bäst och längst var det sistnämnda. Symptomatiskt är, att det också var det enda förbund, som sökte och erhöll landstingsbidrag. Och att Dalarnas biblioteksförbund oavbrutet har kunnat arbeta under 40 år beror inte minst på att det intresse och den uppskattning, som Kopparbergs läns landsting städse visat biblioteksförbundet, tagit konkreta uttryck i form av anslag, som kontinuerligt ökats årtiondena igenom. Första höjningen till 500 kr skedde år 1937. Under alla åren har landstinget även varit representerat i förbundets styrelse, liksom det alltid utsett en av dess revisorer. Tack

vare sin förbättrade ekonomi fick styrelsen nu möjlighet att på möten och kurser tillerkänna medverkande föredragshållare "ersättning för de utgifter, som de haft för deltagande" i vederbörande möte eller kurs. Även kunde man föreslå årsmötet att bevilja sekreteraren och kassören det svinlande beloppet av 25 kr per år som arvode!

Det kan nu vara på tiden att sammanfattningsvis försöka åskådliggöra hur man under årens lopp sökt nå sitt mål. Det kan då konstateras, att man under 1930-talet koncentrerade sig dels på möten och kurser, dels på konsulterande verksamhet.

Sammankomster i form av möten eller tvådagarskurser anordnades i regel två gånger om året. Ibland var den ena av dem kombinerad med förbundets årsmöte. Om så ej var fallet, utgjorde årsmötet den tredje sammankomsten under året. Karaktären på dessa sammankomster växlade från gång till gång. Till en början gällde det att åt respektive möten ge en viss propagandistisk ton. Sådana gånger riktade man sig till praktiskt taget alla bibliotek i Dalarna, både små och stora, dock ännu ej till skolbiblioteken, och man lade an på att grundlägga en ny syn på biblioteken och deras roll i samhället. Det gavs plats både för diskussioner och allmänna föredrag, och man bemödade sig om att erhålla attraktiva föreläsare. Även nordiska gästföreläsare inbjödos - Jörgen Banke från Danmark samt Arne Kildal och Alf C. Melhus från Norge.

Vid sidan av dessa större möten, som gällde hela länet, började man nyck snart att anordna kurser för mindre områden. Dessa förlades till olika delar av länet, t.ex. Väster-Dalarna, Svärdsjö-bygden, Ovansiljans sockna Västerbergslagen och programmen bestod till stor del av regelrätta övningar i så matnyttiga ämnen som klassifikation och katalogisering. Därutöver tog man upp principerna för de olika bibliotekstypernas bokinköp; man diskuterade samarbetet biblioteken emellan i en och samma kommun. Allt detta var oändligt nyttigt och behövt, i synnerhet om man betänke att vid mitten av 30-talet hade Dalarnas 50 kommuner 350 bibliotek, varav 40-talet kommunala, resten studiecirkelbibliotek. Givet är att det hela lättades upp av kvällssamkväm med musik och litteraturföredrag, till vilk också ortsbefolkningen inbjöds.

Som komplettering till den väckelse, som dessa möten och kurser var avsedda att ge, tjänade en viss konsulentverksamhet, som fram till centralbibliotekets tillkomst tillhandahölls i första hand av styrelsens sekreterare, kandidat Nordström. Efter kallelse reste han t.ex. ut till de s.k gemensamma bibliotekariesammanträden, som författningsenligt skulle ordna inom varje kommun två gånger årligen. Eller också uppsökte han under sina föreläsningsresor på mer eller mindre eget initiativ det kommunala biblioteket på platsen i och för vägledning, rådgivning och instruktion. Nära sammanhängande härmed var att biblioteksförbundet i någon mån tog på sig kostnaderna för vissa biblioteks nyorganisation, inkluderande katalogisering m m. Till dessa gynnade bibliotek hörde bl.a. Norns församlingsbibliotek, Silvbergs folkbibliotek och Vikmanshyttans ABF-bibliotek.

År 1938 inträffade det, att Falu stadsbibliotek erhöi ställningen som centralbibliotek för Kopparbergs län. Detta gav anledning till att inom förbundet fråga sig om Dalarnas biblioteksförbund skulle fortleva eller inte. Man kom fram till att det som en hjälporganisation till centralbiblioteket skulle kunna underhålla och utveckla det intresse för biblioteksverksamheten, som dess tidigare arbete skapat. Denna uppfattning utvecklades i 1938 års verksamhetsberättelse: "Åtskilliga av de uppgifter som förbundet under de gångna åren sökt med sina relativt blygsamma resurser fylla, komma för framtiden att bäras av centralbiblioteket. Emeller-

tid är det ingen anledning att härav dra den slutsatsen, att biblioteksförbundet nu skulle mista sitt existensberättigande. Det bör kunna på åtskilliga sätt bistå centralbiblioteket, då det gäller att underhålla och vidareutveckla det starka intresse för biblioteksverksamheten, som skapats ej minst genom förbundets arbete. Det torde nu få än större möjligheter än tidigare att rent ekonomiskt stödja de mindre biblioteken, då fråga blir om dessas tekniska utveckling. Det torde kunna bidra till intensifiering av kursverksamheten inom länet genom att svara för kostnader, som falla utanför vad centralbiblioteksanslaget avser, genom att ordna stipendier för deltagare i bibliotekskurserna osv. Inte minst för samarbetet mellan folkbildningsorganisationerna i länet är det av värde, att en central biblioteksorganisation där existerar. Sålunda finner styrelsen, att de genom centralbibliotekets upprättande delvis ändrade villkoren för biblioteksförbundets arbete icke förringar dettas betydelse. Den utveckling biblioteksverksamheten i våra bygder nått under de gångna åren av förbundets tillvaro manar till nya tag, nytt arbete, och i det arbetet finns förvisso plats också för Dalarnas biblioteksförbund."

Därmed var det alltså beslutat, att förbundet skulle leva vidare. Utvecklingen under de mer än 30 år, som följt därefter, visar att man hade rätt i sin bedömning. Biblioteksverksamheten i Dalarna har endast haft gott av samarbetet mellan biblioteksförbundet och det nya länsbiblioteket. Detta samarbete har väsentligt underlättats av att posten som förbundets sekreterare alltsedan år 1939 bekläts av länsbibliotekarien. Ordförandeposten har däremot praktiskt taget alltid innehafts av en biblioteksstyrelseordförande. Det är angeläget att framhålla att de båda institutionerna alltid intimt samverkat i alla aktioner, som inriktats på länets biblioteksväsen och dess utövare. I många eller rentav i de flesta fall har biblioteksförbundet biträtt ekonomiskt, medan länsbiblioteket stått för det organisatoriska samt för insatser genom sin personal, allt som sagt i intimt samarbete.

Som ovan antytts hade biblioteksförbundet hittills helt inriktat sig på länets folk- och studiecirkelbibliotek, för vilka talrika kurser och möten anordnats. Med tanke på dem hade förbundet även tillhandahållit viss hjälp både i form av konsultationer och av praktiskt utfört tekniskt arbete. Efter länsbibliotekets (denna term kom senare att ersätta beteckningen centralbibliotek) tillkomst fick dock förbundets verksamhet en förändrad karaktär. Förbundets anknytning till möten och kurser kom både att bestå och att utvecklas - sålunda gick man numera in för att till kurs- och mötesdeltagare utbetala reseersättning - medan dess praktiska hjälp i enskilda fall med tekniskt biblioteksarbete samt dess konsulterande verksamhet helt kom att åvila länsbiblioteket. I sistnämnda hänseende kom dock förbundet att också fortsättningsvis spela en viss roll. För att kunna fullgöra nödiga biblioteksinspektioner var länsbibliotekarien av staten tilldelad ett rese- och traktamentsanslag. Men då länet var stort och biblioteken många - ca 350 - var det i regel otillräckligt. Biblioteksförbundet trädde då hjälpende till och utökade vid behov reseanslaget.

En väsentlig utvidgning av förbundets verksamhet skedde under 1940- och 50-talen genom att man i viss mån började ta sig an också skolbibliotekens problem. Början gjordes på biblioteksförbundets årsmöte 1940. Det hölls på Fornby folkhögskola, som vanligt i samband med en tvådagars bibliotekskurs (för Tuna-bygden), anordnad i samarbete med länsbiblioteket. Där förekom en diskussion om skolbibliotekens arbetsuppgifter, vilken mynnade ut i ett förslag om att förbundet och länsbiblioteket gemensamt skulle anordna en kurs för skolbibliotekarier. Så skedde också i Falun den 23-25 februari 1941. Det var den första skolbibliotekarietkurs på länsplan som anordnats i Sverige, och den blev en fullträff med 66 deltagare från 24 skoldistrikt. Enligt allas enstämmiga utsago var den

både väckande och instruktiv. Knappt var den avslutad, förrän det inflöt talrika framställningar om att en ny dylik kurs skulle anordnas för lärare och lärarinnor i länet.

Den 17-19 mars 1944 tillkom en ny dylik kurs. Deltagarantalet var även nu av utrymmesskäl begränsat till 66 (från 33 skoldistrikt). För dessa båda kurser ansvarade biblioteksförbundet och länsbiblioteket helt, också ekonomiskt. När den tredje kursen av samma slag anordnades den 25-27 februari 1949, hade skolöverstyrelsens intresse väckts för saken, vilket resulterat i ett bidrag på 350 kr. Denna gång stodo också länets tre folk-skoleinspektörer som medinbjudare till kursen ifråga. Den samlade denna gång 52 deltagare från 31 skoldistrikt. En fjärde kurs av detta slag - med 84 deltagare från 36 skoldistrikt - anordnades den 22-24 februari 1951. Nästa skolbibliotekariekurs var en 1-dagskurs (den 17 februari 1958) med 82 deltagare från 39 skoldistrikt och 200 kr i statsanslag. Den sjätte kursen av detta slag hölls i mars 1966. Som slutomdöme om dessa kurser kan sägas, att de voro talrikt besökta och oändligt uppskattade, varför de också för arrangörerna verkade mycket stimulerande. Glädjande var det också att till dem som medverkade kunna knyta sådana krafter på skolbiblioteksområdet som Lorentz Larson, Nathan Johnson och Nils Långfors.

Kurs- och mötesverksamheten har åren igenom hört till biblioteksförbundet återkommande aktiviteter. Årligen har minst två sammankomster anordnats, ofta tre eller fyra. Kursernas längd har växlat. Som nyss framhållits sträckte sig skolbibliotekariekurserna i regel över tre dagar. Två dagar, dvs. en lördag och en söndag, har också varit vanligt för biblioteksförbundets möten, men numera tycks tendensen bli att minska antalet dagar per gång och hellre återkomma med tätare möten på bara en dag. Mönstret har gestaltats så, att förbundets årsmöte avhållits under våren. Helst förläggs det till ett bibliotek, som har en nybyggd eller nyrenoverad loka. att visa upp. Själva årsmötesförhandlingarna äro i regel snabbt avklarade, v för man haft möjlighet att bygga ut programmet med olika föredrag i bibliotekstekniska och litterära ämnen; man har ordnat en rundtur till andra bibliotek i mötesortens omgivning osv. Därtill har kommit eventuella måltider och samkväm, som gett tillfälle till kollegialt utbyte biblioteksarbetarna emellan.

Redan under 1930-talet anordnade biblioteksförbundet sina möten i samband med de hela länet omfattande folkbildningsdagar, som ägde rum åren 1930, 1936 och 1939. Sålunda reorganiserades Dalarnas biblioteksförbund just i samband med det möte, som hölls i Falun förstnämnda år. Under de sista 20 åren har det likaså varit regel att Dalarnas biblioteksförbund samordnat sitt höstmöte med de bildningsdagar, som årligen vid studiesäsongens början ordnats i Dalarnas bildningsförbunds regi. Dessa bildningsdagar ha alltid förlagts till en veckohelg med ett för olika organisationer gemensamt program på lördagkväll och söndageftermiddag, medan söndagmorgon och förmiddag varit anslagna för separata överläggningar. Då har biblioteksfolket träffats på sitt länsbibliotek, där föreläsningar och diskussioner, anknytande till den aktuella bibliotekssituationen, stått på programmet. Ofta har man då också försökt att ge en översikt av årets bokproduktion med boklista, bokutställning o.dyl.

Vilka ämnen har i övrigt tagits upp under årens lopp? Ja, som redan sagts vinnlade man sig de första åren om att lägga upp sina tvådagarskurser mycket pedagogiskt med övningar i klassifikation och katalogisering. Helt visst var det både välbehövligt och nyttigt men knappast särskilt stimulerande för deltagarna, helst som det ofta var samma personer som

trofast återkommo år efter år. Det förpliktade förbundet att försöka göra sina sammankomster så omväxlande som möjligt och ändå instruktiva. Vad som alltid var givande och som alltid mottogs med tacksamhet var all slags litteraturorientering. Detta ämne återkom också nästan varje gång i någon form. Dels gavs - som redan sagts - mycket ofta regelrätt genomgång av årets boknyheter. Dels försökte man att gå igenom klassifikationssystemet fackavdelning för fackavdelning, varvid kommenterade inköpsförslag gavs. - "Världspolitiken i bokfloden" (i anslutning till SAB:s broschyr Om internationellt samarbete), "Teknologi för humanister", "Afrika i verkligheten och litteraturen". "Bokbeståndet på avd. U", för att bara nämna några få exempel.

Naturligtvis fick också skönlitteraturen samt barn- och ungdomsböckerna sitt. Mycket ofta har renodlade litterära föreläsningar ingått i programmen - t.ex. sammanfattande översiktsämnen av typen "Höjdpunkter i svensk roman- och novellkonst", "Glimtar ur Finlands nutida litteratur", "Landsort och landsortsstäder i svensk litteratur", "Landsbygds människor i böckernas värld", "Barn och böcker", eller också presentationer av enskilda författare och deras verk, såsom "Birger Sjöberg - vardagens diktare", "Erik Axel Karlfeldt", "Hans nåd och andra krumelurer", "Harry Martinsons utvecklingslinje", "Knut Hamsun".

Det säger sig självt, att ett så pass rikhaltigt register medfört, att biblioteksmötena i Dalarna haft många namnkunniga föreläsare - författare och andra - som gäster, t.ex. Alf Ahlberg, Greta Bolin, Per Olof Ekström, Elof Ehnmark, Owe Husáhr, Örjan Lindberger, Jeanna Oterdahl, Sven Rinman, Sven Stolpe. Nog sagt om litterära ämnen, som förekommit i olika variationer under de 40 åren!

Närliggande ämnen som också behandlats äro: "I författarens verkstad", "Bokförlagen och biblioteken", "Bokhandeln och biblioteken", "Boken som bildningsfaktor", "Biblioteken och 40-talisterna", "Boken och TV", "Våra tidskrifter".

Lokalhistoriska ämnen har även förekommit. Men framför allt ämnen, som anknyt till den aktuella bibliotekssituationen. Exempelen äro många. Redan årsmötet 1938 diskuterade ämnet "Kommunal samverkan mellan biblioteken". Diskussionen mynnade den gången ut i följande uttalande, som tillställdes länets tidningar: "Då biblioteken ända från genomförandet av vår obligatoriska folkskola av våra myndigheter betecknats som nödvändiga verktyg för de vuxnas självbildningsarbete och då denna tanke under de sista årtiondena genom folkbibliotekens utveckling börjat förverkligas, vill Dalarnas biblioteksförbund kraftigt framhålla nödvändigheten av lämpliga lokaler för biblioteken. Därför bör alla kommunala myndigheter, så snart det gäller fråga om byggande av nya lokaler för kommunala ändamål, ha bibliotekens lokalbehov i åtanke. Vid planläggning av lokaler för bibliotek är det också nödvändigt att samarbete äger rum med representanter för biblioteksrörelsen." Samma fråga togs upp år 1944 och resulterade då i att en cirkulärskrivelse tillställdes länets samtliga kommuner. Dessa uppmanades, att då kommunala byggnader planerades i samband med den då aktuella efterkrigsplaneringen, behovet av bibliotekslokaler skulle ihågkommas.

"Bibliotekens samorganisationsproblem" var ett ämne, som ventilerades på årsmötet 1939. Härvid enades man om "ett enstämmigt uttalande för önskvärdheten av en starkare centralisering av de statsunderstödda folk- och studiecirkelbiblioteken". Detta uttalande vidarebefordrades till ortspressen. Frågan kom upp på nytt på årsmötet 1941 i anslutning till

en bibliotekskarta, som uppgjordes för länet, dels till två ekonomiska tablåer, som uppvisade de ekonomiska förhållandena vid länets folk- och studiecirkelbibliotek. Härvid uttalade man sig för att länsbibliotekarien och distriktsstudieledarna gemensamt skulle verka för att åstadkomma "ett centraliserat bibliotek i varje kommun, som skulle bedriva filialverksamhet med rörliga boksamlingar, som skulle ersätta eller komplettera de småbibliotek, vilka nu på så många håll stå outnyttjade, inte därför att intresset skulle saknas utan därför att det varit så stort, att de små bokbestånden lästs ut av den låntagarkrets, som söker sig till biblioteket ifråga".

År 1947 upptogs bokbussfrågan för första gången i förbundets annaler. En dansk bibliotekarie, hemmahörande i Falu stads vänort Vordingborg, gav på årsmötet en redogörelse för det danska bokbilsarbetet. På ett därefter följande biblioteksmöte för Väster-Bergslagen i Ludvika kåserade länsbibliotekarien om de erfarenheter hon gjort på det området under en samma år företagen studieresa i Danmark. Även nu mynnade diskussionen ut i en resolution: "Mötet uttalar sitt intresse för saken och sin önskan om att bokbilsverksamhet skall komma till stånd. Mötet uttalar även sin förhoppning om att biblioteksförbundet och centralbiblioteket i förening inom en snar framtid skall lyckas finna formerna för en dylik verksamhet, som på ett värdefullt sätt skulle komplettera och stimulera biblioteksarbetet."

Det kom att dröja nära tjugo år, innan biblioteksförbundet nästa gång framträdde med ett offentligt uttalande. Det skedde våren 1965 som opposition mot förslaget om de tidigare statsbidragens upphörande eller avlösning av s.k. skatteutjämningsmedel. I det sammanhanget tillskrev förbundet chefen för ecklesiastikdepartementet och framlade sina synpunkter på denna åtgärds förväntade negativa inverkan på bibliotekens utveckling i avfolkningskommuner och glesbygder. Skrivelsen, som även tillställdes Tidningarnas telegrambyrå, hade dock ej avsedd verkan. Lika liten framgång hade alla andra liknande aktioner till förmån för statsbidragens bibehållande och utbyggnad enligt tidigare av departementet framställt förslag om ökat statligt stöd åt folkbiblioteken.

"Bibliotekens lokalfråga på landsbygden" (1945), "Biblioteksreklam" (1956), "Det nya klassifikationssystemet" (1957), "De gamlas bokförsörjning" (1958), "Biblioteken i nytt läge efter de direkta statsbidragens bortfall" (1966), "Biblioteken och vuxenutbildningen" (1968), "Bokvård" (1968), "Bibliotekens roll i kulturspridningen" (1969) äro andra exempel på biblioteksproblem, som aktualiserats på förbundets möten.

Biblioteksförbundets intresse för bokbussverksamhet i länet omnämndes nyss som ett inslag i ett biblioteksmöte år 1947. Fem år senare återkom frågan. Den togs då upp av landstingets representant i förbundets styrelse, bildningskonsulent Henry G. Olovsson. Han meddelade sina erfarenheter av ett varulotteri, som ordnats till förmån för Dalarnas bildningsförbund och Dalarnas föreläsningsförbund. Han föreslog, att ett motsvarande lotteri skulle anordnas till förmån för en effektivare bokutlåning i Dalarna med hjälp av bokbussverksamhet, bedriven i länsbibliotekets regi. Styrelsen blev strax intresserad för saken och utsåg inom sig den erforderliga lotteristylelsen, bestående av förslagsställaren samt förbundets ordf. (läroverksadjunkt Harald Åhlin), sekr. (länsbibliotekarie Tora Olsoni) och kassör (bibliotekarie Sylvia Francke) Konsulent Olovsson utsågs sedermera till "Bibliotekslotteriets" föreståndare. Kontakt togs med länsbibliotekets styrelse, som givetvis ställde sig positiv till frågan. Landshövding Eje Mossberg vidtalades,

och han utlovade sin hjälp vid frågans framtida behandling. Den 18 febr. 1953 tillskrev biblioteksförbundet Kungl. Maj:t med begäran om att få anordna sagda lotteri. Den 30 april samma år erhöles det begärda tillståndet.

Lotterna - 100.000 st à 1,50 kr - slutsåldes (sånär som på 700 st) under sommaren och hösten, och nettot uppgick för biblioteksförbundets del till 32.752,52 kr. Under de närmast följande åren (1954-57) överlämnades härav sammanlagt 29.000 kr till länsbiblioteket för utökande av dess för länsverksamheten avsedda bokbestånd. Härigenom hade förutsättning skapats för en bokbussverksamhet i länet. Som startbidrag hade Kopparbergs läns landsting för år 1954 direkt till länsbiblioteket beviljat ett extra bidrag på 2.000 kr, ett belopp som sedan ökats.

Verksamheten kom också igång under år 1954, sedan överenskommelse träffats om att få utnyttja den trafikbuss, tillhörig SJ, till vilken länsbiblioteket i Gävle anskaffat nödig hyllutrustning. Alltsedan dess har länsbiblioteksbusen berest Dalarna två gånger årligen. I början omfattade turerna bara 8-10 dagar vardera gången, när verksamheten var som mest utvecklad omfattade varje bokbusstur 4-5 veckor, under de sista åren ca 3 veckor.

För lotterimedlen inköpte förbundet även 100 st premieobligationer. Detta visade sig vara en lyckosam placering, ty förutom ett flertal småvinster på inalles ca 1.200 kr netto, som tillfallit förbundet under årens lopp, erhöles år 1955 en storvinst - 25.000 kr - vilken sedan skatten frångått utgjorde ett netto av 20.000 kr. Då uppstod frågan hur denna obligationsvinst skulle användas på bästa sätt. Det låg dock nära till hands att ihågkomma behovet av en upplysningskampanj, som skulle ta sikte dels på att propagera för läsning i allmänhet, dels på att informera om de biblioteksresurser som stodo till buds.

Biblioteksförbundet har alltid varit angeläget om att på olika sätt bedriva upplysningsverksamhet beträffande bibliotekens medel och mål. Under 1940-talet tog sig detta intresse ett så konkret uttryck som bidrag till mindre bemedlade bibliotek för anskaffande av biblioteksskyltar. Tjugofem bibliotek begagnade sig av denna möjlighet. År 1947 anordnades även en propagandakampanj, som innebar att det under en tid av åtta veckor hölls lika många föreläsningar, av typen "Biblioteket och samhället", "Inte bara böcker" och "Biblioteket och vi" på åtta platser från Orsa i norr till Avesta i söder. Genom denna relativa koncentration vann man bl.a. ortspressens intresse, vilket tog sig uttryck i notiser, referat och intervjuer. Nu syftade man till att uppnå liknande men bättre resultat, Uppslaget bearbetades, och redan hösten 1956 hade man kommit därhän, att bibliotekarien fru Greta Renborg kunde deltidsanställas med arbetsuppgiften att utöva "propaganda för böcker och läsning i vidaste bemärkelse samt att ge information om bibliotekens resurser och deras fulla utnyttjande, allt i form av föredrag på bok- och biblioteksdagar, föreningsmöten, folkbildningskurser m.m."

Den 25 september 1956 påbörjade fru Renborg sin verksamhet, vilken kom att fortsätta till och med våren 1958 med vissa avbrott. Hennes ämnen voro varierande, t.ex. "Läsglädje, läslust, läsmöjligheter", "Boken kommer till låntagaren", "Om böcker", "Boken, hemmet, samhället", "Barn och böcker", "Konsten att läsa". Fru Renborgs framträdanden hade dock ej alltid karaktär av föreläsning. Lika ofta eller oftare togo de formen av kortare inpass och demonstrationer i rent praktiska sammanhang,

t.ex. vid yrkes- och orienteringskurser, afton- och musikunderhållningar, syföreningsmöten, s.k. by- eller trivselkvällar och liknande. På så vis besökte fru Renborg praktiskt taget alla Dalarnas kommuner och höll ca 130 anföranden på nästan lika många platser samt beräknas ha nått över 7.000 åhörare.

Även sedan fru Renborg slutat som Dalarnas bokkonsulent, fortsattes verksamheten - om än i begränsad omfattning fram till och med år 1966 - av bibliotekarierna Sixten Dalsjö (Rättvik), Elsa Nilsson (Hedemora) och Olle Wingborg (Borlänge). Bokläsande, bokägande och boklånande var ämnet även för deras föreläsningar dels i föreningar, dels i rent kommunalpolitiska sammanhang samt i anslutning till tonårsträffar och liknande. Olle Wingborgs medverkan bestod huvudsakligen i kasperteaterföreställningar. Under dessa senare år besöktes över 100-talet platser, och ca 8.000 åhörare nåddes genom 150-160 framträdanden.

Det var lyckligt, att denna propagandakampanj i Dalarna, som sedan följdes av liknande i andra län, kunde utsträckas under en så pass lång tid som en tioårsperiod, ty först på relativt lång sikt kommer en sådan kampanj fullt till sin rätt. Att det blev möjligt att fullfölja aktionen i fråga kan bl.a. tillskrivas det faktum, att länsbiblioteket under åren 1956-63 uppbar ett speciellt statsbidrag på sammanlagt 16.000 kr härför. Denna summa överlämnades i årliga portioner av biblioteket till förbundet, som hela tiden stod som huvudman för bokkonsulentverksamheten, och som - utöver statsbidraget - satsade 21.500 kr på aktionen i dess helhet.

Verkningarna av detta propagandaarbete uteblevo ej heller. Mycket snart omvitnades det t.ex. att ortsbefolkningen på de platser, där läspropagandan satts in, vid länsbibliotekets bokbussbesök visade sig mera läsintresserad än tidigare. De lokala biblioteken rapporterade ökad (fack)utlåning efter kontakten med bokkonsulenten. Bokhandlarna i länet vittnade om att de i sin omsättning märkte resultat av de boktips, som bokkonsulenten gett o.s.v.

Händelserna fogade det med tiden så, att biblioteksförbundet även kom att utöva eller delta i viss publicistisk verksamhet. Början gjordes år 1953, då i samarbete med länsbiblioteket och Sveriges allmänna biblioteks-förening en broschyr, kallad "Tolv bibliotek på Dalarnas landsbygd", gavs ut i serien SAB:s småskrifter. Det ansågs motiverat att samla en del exempel på hur kommuner av olika storlek på olika sätt sökt lösa sin biblioteksfråga, och det föll sig naturligt att söka dessa exempel i ett län, som redan före 1952, kommunsammanslagningarnas år, bestod sig med "storkommuner". De behandlade - och illustrerade - biblioteken voro hemmahörande i Grangärde, Grytnäs, Leksand, Malung, Mora, Folkärna, Gustafs, Husby, Norrbärke, Stora Skedvi, Svärdsjö och Älvdalen. Bildmaterialet utgjorde resultatet av en pristävlan om den bästa biblioteks-bilden, som utlysts av biblioteksförbundet och länsbiblioteket gemensamt. Kopparbergs läns landsting anslog 1.000 kr för att möjliggöra en avgiftsfri och effektiv spridning i länet av broschyren i fråga. Den mottogs med intresse och uppskattning och recenserades t.ex. i den danska bibliotekstidskriften "Bogens Verden", som bl.a. säger att dess "billedmateriale alene får os til at blegne af venlig misundelse".

Under 1960-talet kom de bibliografiska intressena i förgrunden. Den 15 februari 1964 diskuterades för första gången i biblioteksförbundet möjligheten av att ge ut en Dala-bibliografi. Arbetet med en sådan hade redan påbörjats i Borlänge stadsbiblioteks regi och med dåvarande stads-

bibliotekarien Olle Wingborg som verkställare. Samarbete hade även inletts mellan Borlänge stadsbibliotek och länsbiblioteket i Falun samt med Dalarnas fornminnes- och hembygdsförbund, vilken senare institution förklarar sig villig att utge den tillämnade bibliografien i sin skriftserie. Nu föreslogs, att basen för projektet skulle breddas ytterligare genom att Dalarnas biblioteksförbund skulle ingå såsom medansvarig intressent.

Förslaget mötte stark anklång, och i realiteten kom biblioteksförbundet att överta det ekonomiska ansvaret för företaget i fråga. Förbundet åtog sig nämligen att förvalta de medel, som inflöto för ändamålet dels från städerna Borlänge och Falun, dels från fonder och andra anslagsbeviljande myndigheter. Tillsammans med de båda biblioteken i Borlänge och Falun ingick biblioteksförbundet också till Kopparbergs läns landsting, med ansökan om ekonomiskt bidrag för att möjliggöra utgivandet av bibliografien "Litteratur om Dalarna".

Resultatet blev, att Del 1 av detta verk utkom år 1969. Det upptar "endast" artiklar och uppsatser ingående i periodiska publikationer, men trots detta omfattar det inte mindre än 5.439 nummer. Såsom planerats ingår boken som nr 15 i Dalarnas fornminnes- och hembygdsförbunds skriftserie. Dess publicering har möjliggjorts genom anslag förutom från landstinget och de ovannämnda städerna från Magnus Bergvalls stiftelse, Längmanska kulturfonden samt Carl-Bertel Nathorsts vetenskapliga och allmännyttiga stiftelse. Bibliografiens författare, Olle Wingborg, är värd all tacksam uppskattning för sitt omfattande och omsorgsfullt utförda arbete. Efter dess fullbordande har han strax igångsatt insamlingsarbetet med tanke på bokens andra del, som kommer att förteckna separata skrifter samt uppsatser ingående i böcker.

År 1966 börjades utgivandet av broschyrserien "Böcker om Dalarna. Litteraturvägledning från Dalarnas biblioteksförbund". Redaktör för serien är Olle Wingborg. Fram till början av år 1970 har 13 nummer utkommit, nämligen:

1. Wingborg, Olle, Dalarna - en översikt. 1966.
2. Wingborg, Olle, Tunabygden. 1966.
3. Engvén, Ingvar, Hans-Eric Hellberg. 1966.
4. Aronsson, Knis Karl, Leksand. 1967.
5. Lannerbro, Ragnar, Mora. 1967.
6. Bergstrand, Arne, Hedemora. 1967.
7. Tannerhagen, Thure, Ore. 1967.
8. Wingborg, Olle, Dalarna i skönlitteraturen. 1967.
9. Olsoni, Tora, Falun. 1968.
10. Lindqvist, Sigvard A., Selma Lagerlöf i Dalarna. 1968.
11. Wingborg, Olle, Med Karl-Erik Forsslund från Dalälvens källor till Falun. 1969.
12. Furuland, Gunnar, Malung. 1969.
13. Montelius, Sigvard, Dalarnas äldre brukshantering. 1970.

Som synes presentera ett stort antal av dessa häften olika dalasocknar och deras litteratur. I förekommande fall har dessa socknar varit medagerande vid utgivningen genom att de svarat för kostnaden samt engagerat lokala krafter, som stått för författarskapet. Serien har mycket uppskattats inom länet men också livligt efterfrågats av personer och institutioner i hela landet.

Åren 1964-66 åstadkoms i Dalarna en studiecirkel de heltidsanställda yrkesbibliotekarierna emellan. Avsikten var att närma de ofta isolerat arbetande bibliotekarierna till varandra och ge dem tillfälle till yrkesmässiga diskussioner. Första tiden debatterades och studerades t.ex. bibliotekens bokinköpsprinciper. Därefter togos andra problem upp, som inte bara ventilerades utan också praktiskt bearbetades inom sagda arbetsgrupp. Då hörde t.ex. en plan för ett biblioteksinslag i utställningen "W-expo Fritid, Dalarna-Rättvik 9 juli-7 augusti 1966". Till förarbetena hörde en ekonomisk kalkyl, som presenterades biblioteksförbundet. I denna kalkyl räknades dels med ett statsbidrag på 8.000 kr, dels med bidrag från de olika biblioteken i Dalarna uppgående till ungefär samma belopp.

Biblioteksförbundet upptog planen positivt och utlovade ett anslag på 2.000 kr för dess genomförande på villkor att den tilltänkta biblioteksutställningen anordnades i förbundets namn. Därefter kunde det hela sättas igång. Utställningskommisarier blevo bibliotekarierna Carl Gösta Englund (Rättvik) och Marianne Svensson (Ludvika). I en paviljong inom utställningsområdet arrangerades en mindre biblioteksutställning på så sätt, att fotomontage och s.k. blickfång - utförda av Rättviks-konstnären Thomas Hellström - fick antyda ett modernt biblioteks olika verksamhetsgrenar och servicemöjligheter. Härtill kom - för läsning på stället - ett urval dagliga tidningar, tidskrifter och pocketböcker samt bilderböcker för de yngsta utställningsbesökarna. För de senare anordnades dessutom varje dag en sagostund. Likaså fanns läsapparat och gramfonanläggning med två skivspelare. Även gavs tillfälle till tippning, varvid tolv rätta svar på frågor rörande olika dalaföreteelser gav möjligheter till bokvinster. 977 utställningsbesökare utnyttjade tillfället, och inte mindre är 14.818 personer besökte "Bibliotek -66". Hela besökarantalet på fritidsutställningen uppgick till drygt 30.000. Ungefär hälften kom alltså till biblioteksutställningen. Detta förhållande liksom olika positiva omdömen - bl.a. i en utförlig recension i häfte 7 av Biblioteksbladet för år 1966 - gör, att biblioteksförbundets deltagande i sagda Rättviksutställning kan noteras som en lyckad PR-framgång. Detta har föranlett en viss upprepning men i blygsammare format. På utställningarna W 68 och W 69 i Rättvik har ett läshörn med tidningar och tidskrifter samt något antal uppslagsböcker arrangerats av biblioteksförbundet i samverkan med Rättviks sockenbibliotek.

Ett annat initiativ, som framfördes av deltagarna i ovannämnda arbetsgrupp, bestående av heltidsanställda dalabibliotekarier, var skapandet av ett centralt talboksbestånd, avsett för utnyttjande inom hela länet. Även detta förslag anammades av biblioteksförbundet, som hos landstinget äskade ett anslag på 15.000 kr för inköp av talböcker till ett centralt talboksbestånd. Landstinget beviljade detta anslag för år 1967, varefter biblioteksförbundet överlämnade inköpen till och skötseln av detta talboksbestånd till länsbiblioteket, medan biblioteksförbundet däremot självt förvaltade inköpsmedlen (=15.000 kr i landstingsmedel för vart och ett av åren 1967 och 1968, 10.000 kr för vart och ett av åren 1969 och 1970 samt 1.500 kr som bidrag från Blomsterfonden i Falun under år 1969). Antalet nummer ingående i detta bestånd uppgick vid årsskiftet 1969/70 till 500, och under år 1969 förmedlades till synskadade 1.350 lån.

Femtio år sedan sitt bildande och efter fyrtio år av oavbruten verksamhet står Dalarnas biblioteksförbund nu inför ett nytt decennium, och denna blygsamma historik, som i någon mån speglar bibliotekens utveckling under denna tid, nalkas sitt slut. Det kan dock vara lämpligt att till sist

göra några enkla reflexioner angående biblioteksförbundets agerande under de gångna årtiondena. Har det tjänat sitt syfte? Är det befogat att det som enda biblioteksförbund av de tio, som funnits i landet, levat kvar?

Inte minsta tvivel kan råda om dess berättigande under den första tiden fram till år 1938. Då fanns ännu inget länsbibliotek, men biblioteksförbundet fullgjorde många av de uppgifter, som tillkommer just ett länsbibliotek, och det skedde med fantasi, anpassning och energi. Men hur blev det sedan länsbiblioteket tillkommit? I det föregående har försök gjorts att åskådliggöra biblioteksförbundets förehavanden, som - det har uttryckligen betonats - alltid varit intimt knutna till länsbibliotekets handlande.

Man kan då fråga sig om denna dualism haft något värde? Kunde inte länsbiblioteket ensamt ha stått för det hela? För landstinget spelar det knappast någon större roll vilken institution det tilldelar sina anslag för vissa bestämda ändamål, blott det finns garantier för att dessa blir tillgodosedda. På detta kan det dock svaras, att biblioteksförbundet visat sig vara en stor tillgång och det av olika skäl. Ett - och det absolut tyngst vägande - är, att de lokala biblioteken, dvs. förbundets medlemmar, för närvarande 45 st, känner sig aktivt medansvariga och medbestämmande i länets biblioteksutveckling. Detta engagemang, i och för sig så betydelsefullt, uppleves också från länsbibliotekets sida som värdefullt och i hög grad stimulerande. Även innebär det en styrka för ett länsbibliotek att i sin närhet ha en organisation, som inte är reglerad av kommunala bestämmelser utan har en så pass vid ram för sin verksamhet, att den tillåter vissa experiment, givetvis med iakttagande av frihet under ansvar.

Utgående från dessa konstateranden har man anledning förmoda, att Dalarnas biblioteksförbund har en betydande roll att spela i landskapets biblioteksutveckling även i framtiden. Biblioteksförbundets nya, år 1968 antagna stadgar - de ursprungliga antogs 1921 och reviderades år 1930 - uttrycker saken kort och gott så: "Dalarnas biblioteksförbund har till uppgift att i samverkan med länsbiblioteket främja biblioteksväsendets utveckling inom Kopparbergs län och stimulera intresset för litteraturen om Dalarna" (§1). Det är målet. Kombinationen av trohet mot tidigare strävanden och vunna resultat samt förnyelse enligt tidens krav bör vara vägen. Det förflutna ger det kommande dess perspektiv.

Dalarnas biblioteksförbunds presidium har fr.o.m. år 1930 utgjorts av följande personer

- Ordf.: Lektor Alf Hildinger, Falun. (1930-1947)
 Läroverksadjunkt Harald Åhlin, Falun. (1947-1957)
 Folkskollärare Olle Björkman, Folkärna. (1957-1964)
 Folkskollärare Verner Jobs, Leksand. (1964-1969)
 Ingenjör Nils Haag, Nyhammar. (1969-)
- v. ordf.: Folkskollärare Per Johannes, Häradsbygden. (1930-1934)
 Landstingsman Carl Hedenstrand, Söderbärke. (1934-1938)
 Köpman O.Wilh. Olsson, Svärdsjö. (1939-1952)
 Folkskollärare Olle Björkman, Folkärna. (1952-1957)
 Sockenbibliotekarie Sixten Dalsjö, Rättvik. (1957-1961)
 Bildningskonsulent Henry G. Olovsson, Falun. (1961-)
- sekr.: Bibliotekarie Harald Nordström, Borlänge. (1930-1939)
 Länsbibliotekarie Tora Hammarskiöld-Olsoni, Falun. (1939-1942)
 t.f. Länsbibliotekarie Sylvia Francke, Falun. (1942-1945)
 Länsbibliotekarie Tora Olsoni, Falun. (1945-1968)
 Länsbibliotekarie Olle Wingborg, Falun. (1968-)
- kassör: Läroverksadjunkt Harald Åhlin, Falun. (1930-1947)
 Länsbiblioteksassistent Sylvia Francke, Falun. (1947-1965)
 Stadsbibliotekarie Olle Wingborg, Borlänge. (1965-)

Litteratur om Dalarnas biblioteksförbund:

Nordström, Harald, Hur ett biblioteksförbund arbetar. (Biblioteksbladet 1935.)

Dalarnas biblioteksförbund. (Biblioteksbladet 1939.)

Olsoni, Tora, Länsbiblioteksförbunden - ett stycke bibliotekshistoria. (Vän med böcker. En bok till Brita von Zweigbergk 31/3 1970.)